

Zozulia O.

Ukraine, Balaklia,
Balaklia Branch of Municipal Establishment
«Kharkiv Humanitarian Pedagogical Academy»
of Kharkiv Regional Council,
higher category specialist, teacher-methodist

EDUCATIONAL AND COGNITIVE ACTIVITY OF FUTURE PREPRIMARY SCHOOL TEACHERS AS PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL PROBLEM

Зозуля Оксана

Україна, м. Балаклія,
Балаклійська філія Комунального закладу
«Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради,
спеціаліст вищої категорії, викладач-методист

НАВЧАЛЬНО-ПІЗНАВАЛЬНА ДІЯЛЬНІСТЬ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

Summary. The article defines the concepts of «activity», «educational activity», «cognitive activity», clarifies and expands the notion «educational and cognitive activity» in the philosophical, psychological, and pedagogical aspects. The elements of educational and cognitive activity are analyzed: purpose, object, means, result, structure and motives. The concept of educational and cognitive activity of future preprimary school teachers is explained.

Анотація. У статті визначаються поняття «діяльність», «навчальна діяльність», «пізнавальна діяльність», уточнено і розширено поняття «навчально-пізнавальна діяльність» у філософському, психологічному, педагогічному аспектах. Проведено аналіз елементів навчальної та пізнавальної діяльності: мети, предмета, засобів, результату, структури та мотивів. Розтлумачено поняття навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Key words: *educational activity, cognitive activity, educational and cognitive activity, elements of educational and cognitive activity, future preprimary school teachers.*

Ключові слова: *навчальна діяльність, пізнавальна діяльність, навчально-пізнавальна діяльність, елементи навчальної та пізнавальної діяльності, майбутні вихователі закладів дошкільної освіти.*

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Одночасно з підготовкою висококваліфікованого фахівця вітчизняна система вищої освіти передбачає формування творчої особистості майбутніх фахівців.

В даний час суспільство висуває підвищені вимоги до професійних і особистісних якостей випускників закладів вищої освіти, серед яких виділяються системність мислення, інформаційна та комунікативна культура, самостійність, ініціативність, творча активність, відповідальність за виконану роботу, гнучкість, мобільність тощо.

Серед соціальних пріоритетів українського суспільства одним із найважливіших є постійне вдосконалення професійної підготовки спеціалістів дошкільного профілю, якій характерне прагнення до вершинності через прогнозування, планування, моделювання, проектування майбутнього, визначення своєї ролі в цьому процесі.

Взаємозумовленість діяльності і власної активності здобувача вищої освіти є основою формування суб'єкта діяльності, що будує свої відносини зі світом, що регулює, активізує свої можливості відповідно до об'єктивних умов і тих завдань, які ставляться перед діяльністю.

Основні тенденції в реформованій вітчизняній освіті, а саме, безперервність освіти нової якості; значущість освіти як для особистості, так і для суспільства; адаптація освітнього процесу до запитів і потреб особистості; орієнтація навчання на особистість здобувача вищої освіти, забезпечення можливості його саморозкриття тощо обумовлюють актуалізацію питань орієнтації на активне освоєння майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти навчально-пізнавальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор. Навчально-пізнавальна діяльність майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти розглядається як основний спосіб розвитку самостійності і творчої активності у процесі навчання. Різні особливості цієї проблеми висвітлені в роботах А. Ашерова, Н. Давидюк, В. Каленика, О. Кисельової, О. Коберник, Т. Коси, В. Костіної, С. Кустовського, Т. Логвіної-Бик, В. Логвіненко, Г. Мельник, В. Миколайко, І. Оленюк, О. Попадинця, А. Ратушинської, Л. Савчук, О. Серняк, І. Скляррової, Т. Тернавської, О. Ткаченко, В. Чубар та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Соціальна та педагогічна

значущість проблеми в умовах реформування української системи освіти та її недостатня розробленість у науковій літературі, відсутність чітко накреслених теоретичних і методичних шляхів її вирішення у педагогічних закладах вищої освіти обумовили вибір теми дослідження. Спираючись на філософські та психологічні дослідження, педагогічна наука все активніше шукає шляхи формування готовності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти до навчально-пізнавальної діяльності.

Метою статті є визначення поняття навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у педагогічному закладі вищої освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Поняття «діяльність» розглядається в науковій літературі у філософському, психологічному, педагогічному аспектах. Кожна наука досліджує специфічні для неї закономірності генезису, структури і змісту даної категорії.

Філософський аспект діяльності підкреслює велику смислову ємність даного поняття в таких її характеристиках як суб'єктивність, предметність, плановість, цілеспрямованість, усвідомленість, системність і активність тощо. У сучасних дослідженнях В. Беленький, О. Глушко, В. Кремень, Н. Шахова та ін. аналізують активність як характеристику діяльності, її міру, ступінь прояву сукупності послідовних дій, як показник кількісно-якісного рівня протікання діяльності [6; 12; 22].

У психології діяльність – найважливіша умова формування, розвитку і прояву психічних властивостей особистості, що розкриває багатство духовного і психологічного світу людини (Л. Виготський, О. Леонтьєв, С. Рубінштейн та ін.), внутрішня і зовнішня активність людини, яка спрямована на особистісні зміни, трансформація предметів та явищ залежно від потреб людини, а також створення нових [5], свідомо активність, яка виявляється в системі доцільних дій, спрямованих на досягнення поставленої мети [14]. В результаті взаємодії людини з навколишньою дійсністю відбувається формування умінь і навичок пізнавального характеру, що визначають ставлення суб'єкта до діяльності. З позицій філософії навчання являє собою специфічну форму пізнання, психологія ж аналізує навчальну діяльність як специфічну форму активності суб'єкта, спрямовану на оволодіння соціальним досвідом.

Великий психологічний словник розглядає поняття «діяльність» (англ. *activity*) як активну взаємодію з навколишньою дійсністю, в ході якого жива істота виступає як суб'єкт, який цілеспрямовано впливає на об'єкт і задовольняє таким чином свої потреби [3, с.122].

За літературознавчим словником-довідником, діяльність – цілеспрямована витрата духовних і фізичних сил людини, підпорядкована пізнанню, перетворенню світу, створенню чогось нового.

Розробка будь-якої теорії крізь призму діяльності, її особливостей і закономірностей дає можливість увиразнити процесуальність, динамічність виникнення і функціонування систем усіх типів і рівнів [13, с. 203].

Академічний тлумачний словник української мови розглядає діяльність як застосування своєї праці для чого-небудь, працю, дії людей у якій-небудь галузі [1].

У своєму дослідженні ми зобразили поняття діяльності як спосіб реалізації активності. Проаналізована нами психологічна література (К. Абульханова-Славська, Л. Божович, Е. Бурлука, Л. Волошко, Н. Кудикіна, Н. Лейтес, А. Леонтьєв, В. Лозова, В. Небиліцин, О. Семерня, А. Тимченко, Г. Троцько, А. Харківська та ін.) дозволяє зробити наступні висновки:

- активність виступає в співвіднесенні з діяльністю і визначає характер діяльності суб'єкта;
- джерела активності бачаться у природних потребах, соціальних потребах і, головне, у суспільно-особистісних потребах;
- активність пов'язана з проблемами людських здібностей і залежить від особистих якостей, які обумовлюють внутрішню потребу;
- активність проявляється у творчості, вольових актах і спілкуванні;
- активність пов'язана з проблемами мотивації (психологи виділяють спонукальну силу, спрямованість поведінки в особливу сторону психічного).

Якщо у процесі діяльності реалізуються пізнавальні потреби, то людина є суб'єктом пізнавальної діяльності. Найбільш ефективно пізнання здійснюється лише у процесі спеціально організованої діяльності у навчальному процесі, тобто навчально-пізнавальній діяльності.

Навчальна діяльність – це такий вид діяльності, продуктом якої є знання, навички і вміння [4, с. 203]. Вона є одним з основних видів діяльності людини.

Навчальна діяльність є одним з аспектів педагогічної взаємодії, своєрідним показником доцільності педагогічних прийомів її керівника. Навчальна діяльність має той самий предмет, що й діяльність педагогічна, особистість, яка навчається, ту саму мету – надбання знань, навичок, умінь та досягнення інших корисних результатів.

Навчальна діяльність складається з навчальних дій, кожна з яких становить собою визначену форму пізнавально-практичної активності, розв'язання певної частини навчального завдання. Усі навчальні дії поділяють на чотири основні групи [4]:

- сенсорно-перцептивні навчальні дії (вони пов'язані з отриманням навчальної інформації (зорове спостереження у процесі демонстрації, слухання розповіді, лекції, прагнення виділити, запам'ятати, зафіксувати ознаки досліджуваного об'єкта, явища тощо);
- розумові навчальні дії (вони необхідні для самостійного розв'язання навчальних завдань та

отримання такої навчальної інформації, яка є результатом розумового опрацювання, осмислення вже наявних знань);

- комплексні практичні дії (вони полягають у тому, що разом з внутрішньою пізнавальною (розумовою) активністю одночасно виконуються практичні дії (рухи), наприклад, відпрацьовується той чи інший прийом роботи;

- мнемонічні навчальні дії (вони забезпечують закріплення й тривале збереження (міцність) здобутої різними способами навчальної інформації; не є самостійними, а органічно поєднаними з попередніми.

Великий психологічний словник зазначає, що у широкому вжитку навчальна діяльність є досить неоднозначним поняттям. Іноді навчальна діяльність розглядається як синонім «навчання», «вчення», «учіння». Як основна нормативна діяльність в установах освіти (і як провідна діяльність в молодшому шкільному віці) Навчальна діяльність – особлива форма активності особистості, спрямована на засвоєння (присвоєння, опанування) соціального досвіду пізнання і перетворення світу, що включає оволодіння культурними способами зовнішніх предметних і розумових дій [3, с. 61].

У теоретичній концепції розвиваючого навчання (за Б. Ельконіним, В. Давидовим) навчальна діяльність – один з видів діяльності школярів і студентів, спрямований на засвоєння ними за допомогою діалогів (полілогів) і дискусій теоретичних знань і пов'язаних з ними умінь і навичок у таких сферах суспільної свідомості, як наука, мистецтво, моральність, право і релігія. Систематичне здійснення навчальної діяльності сприяє інтенсивному розвитку у її суб'єктів теоретичного мислення, основними компонентами якого є змістовні абстракції, узагальнення, аналіз, планування і рефлексія [8].

В теорії розвиваючого навчання навчальна діяльність – один з видів діяльності школярів, спрямований на засвоєння за допомогою діалогів і дискусій теоретичних знань і пов'язаних з ними умінь і навичок в таких сферах суспільної свідомості як наука, мистецтво, моральність, право і релігія.

В інших педагогічних системах навчальна діяльність – особлива форма активності особистості, спрямована на засвоєння соціального досвіду пізнання і оволодіння культурними способами розумових і предметних дій [18].

Навчальна діяльність – один з основних (поряд з працею і грою) видів діяльності людини, спеціально направлений на оволодіння способами предметних і пізнавальних дій, узагальнених теоретичних знань [19].

Навчальна діяльність визначається В. Дудьєвим як один з провідних видів діяльності, що полягає у засвоєнні знань, в придбанні умінь і навичок самостійного навчання і застосування отриманих знань у повсякденній практиці. Необхідною компонентом навчальної діяльності є

психомоторні дії як засіб, що забезпечує успішність оволодіння необхідними навчальними вміннями і навичками, а також один з провідних видів діяльності, у основному попередній трудової діяльності, що полягає у засвоєнні певного кола знань, у придбанні умінь і навичок самостійного навчання і застосування отриманих знань на практиці [10, с. 315].

У фундаментальних працях (Б. Ананьєв, В. Давидов, О. Леонтьєв та ін.) і сучасних дослідженнях (О. Гончар, Н. Дороніна, І. Кулакова, О. Лаврентьєва, Р. Тураєв і ін.) діяльність суб'єкта характеризується термінами «навчальна діяльність», «навчально-пізнавальна діяльність», «пізнавальна діяльність». Процес пізнання здійснюється не лише з метою навчання, а й з метою наукових досліджень, тоді як навчальна діяльність невіддільна від здійснення пізнавальної діяльності.

Специфікою навчальної діяльності є, на думку І. Кондакова, те, що в її межах відбувається контрольоване привласнення основ соціального досвіду, перш за все у вигляді основних інтелектуальних операцій і теоретичних понять [11].

Аналіз літератури дозволив виявити різні погляди на пізнавальну діяльність.

Пізнавальна діяльність розглядається у психології як організований, цілеспрямований процес засвоєння і набуття дитиною нових знань, умінь і навичок, уточнення та закріплення знань, умінь і навичок, набутих у попередньому досвіді з допомогою дорослих чи самостійно [3, с. 125].

Психолог А. Петровський вважає, що пізнавальна діяльність починається з відчуттів і сприймань, а потім може статися перехід до мислення [17].

У працях О. Леонтьєва пізнавальна діяльність визначається як сукупність інформаційних процесів і мотивації, як спрямована, вибіркова активність пошуково-дослідницьких процесів, що лежать в основі опанування та переробки інформації [14].

Під пізнавальною діяльністю В. Дрозина розуміє процес відображення у психіці людини предметів та явищ навколишнього середовища, на ґрунті якого формуються знання, виникають цілі та мотиви діяльності, процес відображення в мозку людини предметів та явищ дійсності, єдність сприймання, теоретичного мислення і практичної діяльності тощо [9].

З точки зору Г. Фадіної пізнавальна діяльність – це свідомо діяльність, спрямована на пізнання навколишньої дійсності за допомогою таких психічних процесів як сприйняття, мислення, пам'ять, увагу, мовлення [21].

На думку В. Сластьоніна, пізнавальна діяльність – це єдність чуттєвого сприйняття, теоретичного мислення і практичної діяльності [16].

Поняття «навчально-пізнавальна діяльність» в педагогіці існує паралельно з поняттям «навчальна

діяльність», у багатьох контекстах обидва поняття розуміються авторами як синонімічні – тобто навчальна діяльність як власне пізнавальна діяльність для залученої у освітній процес особистості (П. Підкасистий, О. Новіков, В. Сластьонін та ін.). Вчені часто розглядають самостійний вид такої діяльності в тісному зв'язку з поняттями «самостійна робота» і «самоосвіта».

У сучасних публікаціях мова в основному йде або про навчальну діяльність, або навчально-пізнавальну, при цьому не завжди дається чітке тлумачення даних понять. З цієї причини ми провели порівняльний аналіз і виявили подібності та відмінності пізнавальної діяльності та навчальної.

На думку Ф. Андреева, навчальна діяльність є організованою педагогом з метою підвищення

ефективності діяльністю учнів, яка спрямована на розв'язання різних навчальних завдань, у результаті якої вони оволодівають знаннями, вміннями, навичками і розвивають свої особистісні якості [2].

Проаналізувавши підходи до визначення понять «навчальна діяльність» і «пізнавальна діяльність», Ю. Лушнікова виділяє такі їх загальні ознаки: система дій (розумових і практичних); процес навчання, під час якого відбувається оволодіння на рівні відтворення або творчості системою знань і способів діяльності; форма існування учнів як суб'єктів навчання [15].

Наведемо аналіз елементів навчальної та пізнавальної діяльності: мети, предмета, засобів, результату, структури та мотивів (Таблиця 1):

	Навчальна діяльність	Пізнавальна діяльність
Мета	Вирішення комплексу заданих завдань, які виступають критеріями успішності навчання (знання – розширення обсягу інформації з предмета навчання; вміння – формування здатності застосувати набуті знання на практиці; навички – досягнення певного рівня практичного результату при систематичному використанні набутих умінь. Заздалегідь запланований результат педагогічної діяльності, що досягається за допомогою різних прийомів, методів і засобів навчання. Засвоєння кожним суб'єктом навчання визначеної сукупності умінь, знань, навичок, здібностей, характерних для певних історичних умов і необхідних для успішної професійної діяльності.	Виявлення необхідних, істотних, повторюваних зв'язків з метою відкриття законів і закономірностей природних і соціальних процесів і формування наукових теорій. Пізнання нового, невідомого, встановлення зв'язку невідомого з відомим, створення нових образів, понять, об'єктів, застосування нових, оригінальних прийомів і способів у діяльності, необхідність вирішити практичне або інтелектуальне завдання.
Предмет	Необхідні знання та вміння ними користуватися.	Наявна емпірична та теоретична інформація.
Засоби	Наукове вивчення об'єкта, предмета, явища методами різних наук.	Технологізація, оптимізація, активізація процесу навчання.
Результат	Знання, вміння, навички з навчальної дисципліни. Опис того, що людина здатна робити по закінченні етапу навчання, щоб продемонструвати свої досягнення у знаннях, розумінні і здатності до виконання.	Оволодіння знаннями про об'єкти, явища оточуючої дійсності, їхні властивості, поняттями, теоріями, концепціями, підвищення достовірності знань. Вихід на новий рівень пізнання і виконання діяльності.
Структура	Навчальні завдання і ситуації – навчальні дії – контроль – оцінка. Або Потреба – навчальне завдання – мотиви навчальної діяльності – навчальні дії та операції.	Суб'єкт – об'єкт – мета – засоби – методи – результат.
Мотив	Інтерес людини до пізнання, необхідність інтелектуальної діяльності та отримання нових навичок, умінь і знань (пізнавальні мотиви); потреба людини досягти конкретного місця в знайомій їй суспільній ієрархії (соціальні мотиви).	Різноманітні психічні стани, які спонукають людину отримати інформацію про зовнішній світ і про саму себе: прагнення дослідити навколишнє середовище, бажання задовольнити цікавість і допитливість, проявити допитливість, інтерес і захопленість, реалізувати когнітивну установку.

З таблиці 1 бачимо, що відмінності помітні за усіма структурними елементами. Поняття

«навчальна діяльність» більш вузьке, предметніше, ніж «пізнавальна діяльність», яке характерне для

усієї сукупності процесу пізнання. «Пізнавальна діяльність» – більш узагальнене поняття, ніж «навчальна діяльність». Цьому висновку сприяють думки багатьох дослідників про те, що здійснення навчальної діяльності невіддільне від здійснення пізнавальної, тоді як процес пізнання здійснюється не лише з метою навчання, а й з метою наукових досліджень.

Проаналізувавши підходи до визначення понять «навчальна діяльність» і «пізнавальна діяльність», нами були виділені їх загальні ознаки:

- система дій (розумових і практичних);
- процес навчання, в якому відбувається оволодіння на рівні відтворення або творчості системою знань і способів діяльності;
- форма існування учнів як суб'єкта навчання.

У нашому дослідженні ми визначаємо навчально-пізнавальну діяльність як діяльність, що являє собою цілеспрямовану, систематично організовану, керовану ззовні або самостійну взаємодію майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти з навколишньою дійсністю, результатом якої є оволодіння ним на рівні відтворення або творчості системою наукових знань і способами діяльності. Дане визначення розкриває різні боки процесу навчально-пізнавальної діяльності.

У сучасних педагогічних дослідженнях (Н. Давидюк, О. Кисельової, О. Коберник, В. Костіної, С. Кустовського, В. Логвіненко, Г. Мельник, І. Оленюк, А. Ратушинської, Л. Савчук, І. Склярів, Т. Тернавської, В. Чубар та ін.), присвячених вивченню навчально-пізнавальної діяльності, недостатньо чітко дано визначення навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. На основі розглянутої низки її трактувань ми змогли узагальнити і сформулювати наступне визначення.

Навчально-пізнавальна діяльність – вид діяльності, що найбільш повно розкриває суть процесу навчання, який характеризується тим, що в ньому здійснюється спеціально організована спільна діяльність викладачів і майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти в, спрямована на оволодіння останніми з них суб'єктивно новими знаннями, вміннями і способами їх набуття. Це особлива форма співпраці, у якій відбуваються як пізнавальні процеси, так і моральне становлення особистості майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.

Найважливішими якостями навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти вважаємо самостійність, пізнавальну активність, готовність долати труднощі при навчанні та оперативність у прийнятті рішень поставленого завдання. Навчально-пізнавальна діяльність визначається як спеціально організоване ззовні або самим суб'єктом пізнання, предметним результатом якого є наукові знання, вміння, навички, форми поведінки і види діяльності, які опановує той, кого навчають

(В. Сластьонін). Таким чином, відбувається перетворення накопичених людством знань і досвіду на досягнення особистості майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти, тобто засвоєння інформації. Значить, навчально-пізнавальна діяльність буде успішною, якщо в результаті відбувається перехід студента з одного рівня засвоєння на інший, більш високий рівень, що залежить від ступеня ускладнення характеру навчально-пізнавальної діяльності (за Б. Блум).

Навчально-пізнавальна діяльність студентів має свої особливості, а саме: своєрідність цілей і результатів (підготовка до самостійної праці, оволодіння необхідними професійними компетенціями, розвиток особистісних якостей), особливий тип об'єкта вивчення (наукові знання, практичний досвід у обраній професії), що вимагає від них високого рівня мотивації, самостійності та пізнавальної активності.

Висновки з цього дослідження і перспективи подальших пошуків у даному напрямку. Готовність до перетворюючого характеру діяльності може бути сформована лише у процесі активної навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. Лише будучи включеним у активну пізнавальну діяльність, здобувач вищої здатний проникнути у сутність досліджуваного навчального матеріалу, засвоїти його на рівні загальних закономірностей і провідних ідей навчальної дисципліни, використовувати засвоєний матеріал у якості способу подальшого пізнання. Отже, основу навчально-пізнавальної діяльності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти складають усвідомлені, цілеспрямовані процеси, які виражають активне ставлення здобувачів вищої освіти до оволодіння знаннями, вміннями і навичками, а також способів їх отримання.

Проведене дослідження не висвітлює всіх питань даної проблеми, оскільки подальшого дослідження потребує розробка сучасних педагогічних технологій, які б максимально повно сприяли формуванню у майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти готовності до навчально-пізнавальної діяльності у педагогічному закладі вищої освіти.

Список літератури.

1. Академічний тлумачний словник української мови. Т. 2 : Г-Ж / ред. тому: П. П. Доценко, Л. А. Юрчук. 1971. 550 с. URL : <http://sum.in.ua/>.
2. Андреев Ф. В. Формирование творческой активности школьников в контексте совершенствования урока (на материале естественнонаучных дисциплин) : автореф. ... канд. пед. наук. 13.00.01. Чеботарь, 1999. 28 с.
3. Большой психологический словарь / Под. ред. Б. Г. Мещерякова, В. П. Зинченко. 4-е изд., дополн. и испр. М. : АСТ, СПб. : Прайм-Евронек,

2008. 868 с. (Большая университетская библиотека).
4. Варій М. Й. Загальна психологія : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл. 2-ге вид. К. : Центр учбової літератури, 2009. 288 с.
5. Выготский Л. С. Педагогическая психология / Под ред. В. В. Давыдова. М. : Педагогика-Пресс, 1999. 536 с. (Психология: Классические труды).
6. Глушко О. І. Психологічна структура та форми прояву суб'єктної активності особистості : дис. ... канд. наук : 19.00.01. 2011.
7. Даукаша Л. М., Чекель Л. В. Педагогическая психология. учебно-методический комплекс по одноименному курсу для студ. / Учреждение образования «Гродненский гос. ун-т им. Я. Купалы». Гродно : ГрГУ, 2008. 471 с.
8. Давыдов В. В. Теория развивающего обучения. М. : Интор, 1996. 544 с.
9. Дрозина В. В. Теория и практика формирования и развития творческой самостоятельной деятельности учащихся общеобразовательной школы (на примере изучения естественных дисциплин : автореф. ... докт. Пед. наук : 13.00.01. Челябинск, 1999. 41 с.
10. Дудьев В. П. Психомоторика : словарь-справочник. М. : Владос, 2008. 366 с. (Коррекционная педагогика).
11. Кондаков И. М. Психология : психологическая энциклопедия. 2-е изд., доп. и перераб. СПб. : Прайм-Еврознак, 2007. 783 с. (Большая университетская библиотека).
12. Кремень В. Г. Якісна освіта: сучасні вимоги. Педагогіка і психологія. 2006. № 4. С. 5-7.
13. Літературознавчий словник-довідник / За ред. Р. Т. Гром'яка, Ю. І. Коваліва, В. І. Теремка. К. : Академія, 2017. 2007. 752 с. (Nota bene).
14. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность. М. : Политиздат, 1977. 303 с.
15. Лушникова О. Ю. Модель активизации учебно-познавательной деятельности студентов колледжа в процессе общеобразовательной подготовки. Сибирский педагогический журнал. 2009. № 10. С. 205-211.
16. Педагогика : учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. А. Сластенин, И. Ф. Исаев, Е. Н. Шиянов ; Под ред. В. А. Сластенина. М. : Академия, 2013. 576 с.
17. Петровский В. А. Личность в психологии: парадигма субъективности. Ростов-на-Дону : Феникс, 1996. 512 с.
18. Психологический глоссарий проекта www.ido.edu.ru. URL : <https://vocabulary.ru/termin/uchebnaja-dejatelnost.html>
19. Психология развития : словарь / Под. ред. А. Л. Венгера // Психологический лексикон. Энциклопедический словарь в шести томах / Ред.-сост. Л. А. Карпенко ; под общ. ред. А. В. Петровского. М. : ПЕР СЭ, 2006. 176 с.
20. Рубинштейн С. Л. Принципы и пути развития психологии. М. : Просвещение, 1959. 324 с.
21. Фаина Г. В. Диагностика и коррекция задержки психического развития детей старшего дошкольного возраста : учеб.-метод. пособ. Балашов : Николаев, 2004. 68 с.
22. Шахова Н. Є. Психологічні особливості ціннісної сфери особистості як основи її суб'єктної активності : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.01, Одес. нац. ун-т ім. І. І. Мечникова. Одеса, 2015. 200 с.

УДК 378.011.3

Кугай Наталія Василівна

кандидат педагогічних наук, доцент,

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженко,

Радіоастрономічний інститут Національної академії наук України,

Калініченко Микола Миколайович

доктор фізико-математичних наук, старший науковий співробітник,

Радіоастрономічний інститут Національної академії наук України,

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженко

Зайка Оксана Володимирівна

кандидат педагогічних наук, старший викладач,

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженко

Приходько Дар'я Василівна

студентка,

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженко

Скорозвон Катерина Валеріївна

студентка,

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженко

ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМИ КОМП'ЮТЕРНОЇ МАТЕМАТИКИ MATLAB У ПРОЦЕСІ РОЗВ'ЯЗУВАННЯ ЗАДАЧ ІНТЕГРАЛЬНОГО ЧИСЛЕННЯ

Kuhai N.V.

candidate of pedagogical sciences, assistant professor,